

e-ISSN: 2630-631X

Article Type

Research Article

Subject AreaTurkish Language
and Literature

Vol: 8 Issue: 66

Year: 2022 November

Pp: 2414-2420

Arrival

30 October 2022

Published

31 December 2022

Article ID 66706

Doi Number<http://dx.doi.org/10.29228/smryj.66706>**How to Cite This****Article**Evcim, H., Uysal, M.,
Çobanoğlu, O., Kondu,
G., Gürlek, İ. &
Düzenli, A. (2022).“Türkçe Pop Şarkılarda
Söz Varlığı”,International Social
Mentality and
Researcher Thinkers
Journal, (Issn:2630-
631X) 8(66): 2414-
2420Social Mentality And Researcher
Thinkers is licensed under a
Creative Commons Attribution-
NonCommercial 4.0 International
License.**Türkçe Pop Şarkılarda Söz Varlığı¹****Vocabulary In Turkish Pop Songs**Hafize Evcim¹ Mehmet Uysal² Osman Çobanoğlu³ Gökhan Kondu⁴
İbrahim Gürlek⁵ Ali Düzenli⁶ ¹⁻³ Öğretmen., MEB, Aydın, Türkiye²⁻⁴⁻⁶ Okul Müdürü., MEB, Aydın, Türkiye⁵ Müdür Yardımcısı., MEB, Aydın, Türkiye**ÖZET**

Müzik, yaşamda önemli bir yere sahiptir. Her yaştan birey, günlük yaşamda müzikle temas etmekte, icra eden ya da dinleyen vasfıyla, bir şekilde müziğin içinde bulunmaktadır. Bu nedenle güncel şarkılarda var olan sözcük hazinesi bireylerin üzerinde bazen dilin doğru ve etkili kullanmasında aracılık etmekte bazen de yanlış kullanılan kalıpların dile yerleşmesi yönünde etkili olmaktadır. Şarkıların dildeki söz varlıklarının gelişimine önemli bir katkısı olduğu belirtilmektedir. Tam tersi biçimde güncel yaşamda kullanılan dil de şarkılara yansır. Dil yaşayan bir varlıktır. Bu nedenle bir dilin zenginliğinin bir göstergesi olan söz varlıklarının belirlenmesinde şarkılar önemli bir çalışma alanıdır. Bu bakış açısıyla, Türkçe pop şarkılarının incelenmesi ve değerlendirilmesi güncel dilin kullanıma yönelik veriler taşınması nedeniyle önemlidir. Bu çalışmada, 1994-2020 yılları arasında yayınlanan bazı Türkçe Pop şarkıların sözlerini incelemeyi ve dilin kullanımına yönelik anlamlı sonuçlar elde etmeyi amaçlanmaktadır. İnceleme için belirtilen aralıkta rastgele örnekleme ile her yıl için 10 parça ve toplamda 270 parça seçilerek doküman incelemesi ile analiz edilmiştir. Belirlenen şarkı sözleri içinde yer alan sözcükler tek tek incelenerek atasözü, deyim, yansıma, mecaz, bağlaç özel isim gibi farklı sınıflar altında kategorize edilmiştir. Araştırmanın sonucunda Türkçe Pop şarkılarda en çok mecaz sözün ve ardından bağlaçların kullanıldığı, en az ise atasözü ile yansımaların kullanıldığı belirlenmiştir. İncelemeye dahil edilen şarkılarda özlü söz kullanımına ise hiç rastlanmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, Pop Müzik, Söz, Sözcük, Söz Varlığı**ABSTRACT**

Music has an important place in life. Individuals of all ages come into contact with music in daily life, and are involved in music in some way, either as a performer or as a listener. For this reason, the vocabulary existing in contemporary songs sometimes mediates the correct and effective use of the language on individuals, and sometimes influences the placement of the wrongly used patterns in the language. It is stated that songs have an important contribution to the development of vocabulary in the language. On the contrary, the language used in daily life is also reflected in the songs. Language is a living being. For this reason, songs are an important field of study in determining vocabulary, which is an indicator of the richness of a language. From this point of view, the examination and evaluation of Turkish pop songs is important because it contains data for the use of the current language. In this study, it is aimed to examine the lyrics of some Turkish Pop songs published between 1994-2020 and to obtain meaningful results for the use of language. 10 pieces for each year and a total of 270 pieces were selected with random sampling at the specified interval for analysis, and analyzed by document review. The words in the determined song lyrics were analyzed and classified one by one. As a result of the examination, it has been divided into different classes such as proverb, idiom, reflection, metaphor, conjunction and proper noun. As a result of the research, it was determined that metaphorical words and then conjunctions were used the most in Turkish Pop songs, while proverbs and reflections were used the least. No concise words were used in the songs included in the analysis.

Keywords: Adolescence, Resilience, Forgiveness Behavior**GİRİŞ**

Dil, iletişimi sağlayan bir araç, sesler örülmüş bir gizli anlaşmalar sistemidir. Söz ise dilin en önemli unsurlarından biridir (Ergin, 2004). Toplum ve dil ilişkisi üzerine yapılan kapsamlı tarihçe çalışmaları, genellikle toplumsal değişmelere dilin gelişiminin ekileşimli olduğunu savunur (İmer 1990). Edebi eserler, içine doğduğu toplumdaki soyutlanamazlar. Bu nedenle edebi eserleri; sanatçı, eser ve toplum bağlamında ele almak gerekir (Elbir, 2006). Toplumsal psikolojik ve sosyolojik değerler, toplumun yaşantılarını ve dilin kullanımını şekillendirir. Dil ile toplum arasındaki bu karşılıklı ve döngüsel ilişki, dildeki söz varlıklarına da yansır (Güven 2012).

Söz varlığı, terim olarak Almanca “wortbestand” kelimesinden Türkçe’ye ilk olarak Aksan (1996) tarafından çevrilmiştir. Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük’te söz varlığı; “dil sözlerinin tamamı, kelime hazinesi, kelime dağarcığı, kelime kadrosu, vokabüler” olarak ifade edilmektedir (TDK, 2011). İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (MEB, 2006) sözün varlığını; “dilde mevcut sözcük, deyim, atasözü ve diğer kelimelerin oluşturduğu bütün” olarak tanımlanmaktadır. Literatürde ayrıca “söz dağarcığı, sözcük serveti, sözcük varlığı, kelime serveti” gibi farklı biçimlerde de kullanılmaktadır.

Aksan (1996), bir dildeki söz varlığı, o dili kullanan toplulukların dünya görüşlerini yansıttığına dikkati çekerek söz varlığı kavramını; dilin ses, simge ve kodlarıyla birlikte toplumun maddi manevi kültürünü de dahil ederek genişletilmesi gerektiğini savunur. Ayrıca söz varlığının, o dili kullananların anlatım gücünü geliştirdiğini ifade eder. Dilin söz varlığının, anlatımı ve ifadeyi güçlendiren, söyleyişi keskinleştiren bir unsur

¹ Bu çalışma “Türkçe Pop Şarkılarda Söz Varlığı” başlıklı tez projesinin bir bölümünden türetilmiştir.

olarak görür. Dildeki anlamı ve söz sanatlarını yansıtan söz varlığı, aynı zamanda dilin tarihine ve dönüşümüne ışık tutan bir araçtır (Aksan, 2003; Aksan, 1996; Mert, 2009; Baş, 2010).

Yaman (2016), bir dilin zenginliğinin bir göstergesi olarak söz varlığını belirlerken dikkate alınan ölçütleri Türkçe için değerlendirerek açıklamıştır. Türkçenin 120 binden fazla sözcük sayısı, %33 oranındaki soyut kelime içeriği ile, kendi sistematiği içinde türetilmiş kelimelerin varlığı ile, eklerle yeni kelimelerin türetilmesine olanak vermesiyle, yeni kelimelere açıklığı ile ve anlatım yollarının kıvraklığı ve gücü ile zengin bir dil olduğunu vurgulamaktadır.

Bir dildeki söz varlıkları belirlenirken, dildeki sözcüklere ek olarak farklı alanlardaki terimler, durumları ya da olayları ifade eden söz öbekleri, deyimler, atasözleri, yansımalar, ikilemeler gibi sosyal ilişkileri içinde bir topluluğun birlikte oluşturduğu kültür ile dile güçlü bir anlatım özelliği katan her tür yapı söz varlığı kapsamında değerlendirilir (Aksan, 2002).

Bu bakış açısıyla, toplumun sürekli temas halinde olduğu güncel müzikle etkileşimi, dilin değişimini ve dönüşümünü kapsayan önemli bir dilbilimsel gösterge olduğu söylenebilir. Müzik zamanla gelişir. Toplumsal etki gücü çok yüksek olan müziklerle ifade edilmek istenen mesajların hem müziğe uyumunu sağlamak hem de söyleyişini güçlendirmek için yeni söz kalıpları geliştirilir. Bu nedenle, şarkıların söz varlığının incelenmesi, toplumsal dilin dönüşümüne de ışık tutmaktadır. Bu konuyla ilgili, Kök (2019), Batı pop müziğinde söz varlığını argo özelinde daralatarak incelemiş, müzisyenlerin kendi yaşamlarında karşılaştıkları durumlardan ve olaylardan etkilenecek duygu durumlarını ifade ederken argo kullanım sıklığına dikkati çekmiştir. Ukşal (2019), Uygur halk şarkılarındaki söz varlığını tematik olarak incelemiş, söz varlığı ile kültür arasındaki bağa dikkat çekmiştir.

Bu araştırmada, Türkçe Pop Şarkılarındaki söz varlığı yıllara göre incelenerek, dilin değişimine yönelik bazı anlamlı sonuçlara ulaşmak hedeflenmektedir. Bu bağlamda Türkçe şarkılar, Türk toplumunun yaşayan dilini yansıtan bir laboratuvar olarak kabul edilmiş, bireylerin dili kullanım alışkanlıkları değerlendirilmek için başvurulan kaynaklardan biri olacaktır.

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, 1994-2020 yılları arasında yayınlanan Türkçe pop şarkılarının söz varlığını incelemek ve böylece dilin günlük yaşamda kullanımına yönelik anlamlı sonuçlar elde etmeyi amaçlanmaktadır. Bu araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Türkçe pop şarkılarının söz varlıklarının kullanım sıklığı yıllara göre nasıl dağılmaktadır?
2. Türkçe pop şarkılarında en çok ve en az sıklıkta gözlenen söz varlıkları nelerdir?

Araştırmanın Modeli

Araştırma, nitel araştırma yöntemleri doğrultusunda doküman incelemesi yöntemine göre desenlenmiştir. Doküman incelemeleri, belirli bir konu çerçevesinde, belirlenen dergi, kitap, makale, günlük, harita, yönetmelikler, videolar, fotoğraflar, şarkılar gibi pek çok sözlü, yazılı, görsel, basılı kaynakların belirli kriterlere göre değerlendirmesi ve anlamlı sonuçlar elde edilmesini sağlayan bir yöntemdir (Creswell, 2017).

Veri Toplama Süreci

Söz konusu araştırmada internet ortamında şarkı listeleri incelenerek muzikliste.blogspot.com adresi referans alınmıştır. 1994 yılından 2020 yılına kadar olan süreçte çok dinlenen Türkçe pop şarkılar excel formatında listelenerek araştırmanın evreni bağlamında veri havuzu oluşturulmuş ve yine aynı formatta veriler düzenlenmiştir. Araştırmada veriler rastgele örnekleme ile belirlenmiştir, örneklem üzerinden veriler elde edilmiştir. Her yıldan rastgele seçilmiş on Türkçe pop şarkı, toplamda 270 şarkı, söz varlığı bakımından incelenmiştir. Veri havuzu olarak seçilen şarkıların yıllara göre dağılımı excel üzerinde sistematik olarak gösterilip şarkı sözleri 27 word dosyası şeklinde düzenlenmiştir. Araştırma atasözü, deyim, kalıp söz, bağlaç, ünlem, özel isim, yansıma, argo, mecaz, özlü söz ile sınırlandırılmıştır.

Araştırmada kullanılan şarkıların listesi:

- ✓ **1994 Yılı Türkçe Pop Şarkıları:** Şıkıdım, Delikanlım, Bu Kız Beni Görmeli, Ya Sen Ya Hiç, Benimle Oynama, Kınalı Bebek, Yan Yana, Deli Et Beni, Ateşteyim, Kış Güneşi
- ✓ **1995 Yılı Türkçe Pop Şarkıları:** Her Gece, Hadi Yârim, Fırtınalar, Gel Hadi Gel, Onun Arabası Var, Cümbüş Cümbüş Yollar, Cesaretin Var Mı Aşka, Birisine Birisine, Deliler Gibi, Derbeder

- ✓ **1996 Yılı Türkçe Pop Şarkıları:** Ölünce Sevmezsem Seni, Ebruli, Aşk Her Şeyi Affeder Mi, Paşa Gönüm, Ah Geceler, Be Adam, Şımarık, Yalı Çapkını, Yaz Yağmuru, Aldatıldık
- ✓ **1997 Yılı Türkçe Pop Şarkıları:** Yalan, Padişah, Mavilim, Sevdik Sevdalandık, Ham Çökelek, Yolcu, Salına Salına, Ben Sana Aşık Oldum, Namussuz Akşamlar, Karbeyaz
- ✓ **1998 Yılı Türkçe Pop Şarkıları:** Senden, Benden, Bizden, Bana Mı Sordun, Bir Efsane, Pervane, Talihim Yok Bahtım Kara, Tutuklu, Kuşlar, Vurula Vurula, Bi Daha, Dağların Kadın
- ✓ **1999 Yılı Türkçe Pop Şarkıları:** Olmadı Yar, Şaşkın, Burçak Tarlası, Aya Benzer Yüreğim, Bu Akşam Ölürüm, Ben Güzelden Anlarım, Zor Kadın, Asrın Hatası, Ben Tabii Ki, Konyalım
- ✓ **2000 Yılı Türkçe Pop Şarkıları:** Mahşere Kadar, Kaldırımlar, Sultanım, Karam, İstanbul İstanbul Olalı, Paramparça, Sen Bir Çiçeksin, Çayımın Şekeri, İster Sallan Gez, Yalanın Batsın
- ✓ **2001 Yılı Türkçe Pop Şarkıları:** Bülbülüm, Nurcanım, Aşkın Mapushane, Bebek, Kuzu Kuzu, Döktür Döktür, Bende Kaldı, Sil Baştan, Masal, Depresyodayım
- ✓ **2002 Yılı Türkçe Pop Şarkıları:** Kek, Gönülçelen, Hep Yek, Ay Yüzlüm, Psikopat, Bizimkisi Bir Aşk Hikâyesi, Gamsız Hayat, Arapsacı, Yandım, Pazara Kadar
- ✓ **2003 Yılı Türkçe Pop Şarkıları:** Sen İste, Yaz Aşkı, Gidecek Yerim Mi Var, Allı Pullu, Ellerimde Çiçekler, Çilek, Acemi Balık, Aşkın Baksana Bana, Of Of, Cıvcıv
- ✓ **2004 Yılı Türkçe Pop Şarkıları:** Islak Islak, Seninle Her Şeye Varım Ben, Bir Kadın Çizeceksin, Aştan Ne Haber, Zalim, Gönül Yâreler İçinde, Eyvallah, Uçacaksın, Aşkın Açamadığı Kapı, Aşk Sevgiden Beter
- ✓ **2005 Yılı Türkçe Pop Şarkıları:** Sana Ne, Haram Geceler, Olmaz Oğlan, Arka Bahçemde, Şeytan, Ver Ver, Çat Çat, Benim İçin N'apardın, Bağlasan Durmam, İkili Delilik
- ✓ **2006 Yılı Türkçe Pop Şarkıları:** Organize İşler Bunlar, Dansöz, Senden Çok Var, Çakkıdı, Kelepeç, Olmaz Böyle Şey, Kaçak, Olmazsan Olmaz, Hara, Yeşillenirim
- ✓ **2007 Yılı Türkçe Pop Şarkıları:** Unutamam, Kapiş Kapiş, Tövbeliyim, Sustukların Büyür İçinde, Romeo, Maksimum, Maşallah, Kalamadım, Nöbetçi Aşık, Yuvarlanan Taşlar
- ✓ **2008 Yılı Türkçe Pop Şarkıları:** Dilli Düdük, Hop Hop, Vay Anam Vay, İstanbul Ağlıyor, Duma Duma Dum, Çok Canım Acıyo, Bas Gaza, Kara Kara, Seni Yerler, Heyecan
- ✓ **2009 Yılı Türkçe Pop Şarkıları:** Kırık Kalpler Durağında, Salla, Senden Daha Güzel, Tornistan, Baksana Talihime, Yak Gel, Rütbeni Bil, Demo, Çoban Yıldızı, Çantada Keklik
- ✓ **2010 Yılı Türkçe Pop Şarkıları:** Serserin Oldum, Öp, Alain Delon, Pas, Rengârenk, Sevdanın Son Vuruşu, Bodrum, Taburcu, Tabi Güzelim, Sopa
- ✓ **2011 Yılı Türkçe Pop Şarkıları:** Yakar Geçerim, Kilit, Ful Animasyon, Meczup, Esiririm, Tuttu Fırlattı Kalbimi, Çatlat, Hayat Öpücüğü, Normal
- ✓ **2012 Yılı Türkçe Pop Şarkıları:** Kaçsam Ege'ye, Türkan, Oflaya Oflaya, Boş Bardak, Rüzgar Ektim Fırtına Bıçeceğim, Hâkim Bey, Olmasa Da Olur, Bir Güzellik Yap, Topyekun, Amerika
- ✓ **2013 Yılı Türkçe Pop Şarkıları:** Cennet, Yalanlar Cumhuriyeti, Budala, Saki, Irgalamaz Beni, Yatcaz Kalkcaz Ordayım, Antidepresan Gülümsemesi, Firuze, Ördü Kader Ağlarını, Tesir Altında
- ✓ **2014 Yılı Türkçe Pop Şarkıları:** Çak Bi Selam, Çatı Katı, Yaylı Yatak, Kalbimin Tek Sahibine, Hadi O Zaman, Fazla Aşk Olan Var Mı, Tabi Tabi, Bugün Adım Leyla, Faili Meçhul, Naparsan Yap
- ✓ **2015 Yılı Türkçe Pop Şarkıları:** Sen Sevda Mısın, Güm Güm, Pırlanta, Yapboz, Aman Aman, Yakın Mesafe, İzmirli, Taahhüt, Bangır Bangır, Hoşuna Mı Gidiyor
- ✓ **2016 Yılı Türkçe Pop Şarkıları:** Cevapsız Çınlama, Hodri Meydan, Uygun Adım, Deli Divane, Ateşini Yolla Bana, Gir Kanıma, Sarı Çizmeli Mehmet Ağa, Yolun Sonu, Fırtınalar, Afıtap
- ✓ **2017 Yılı Türkçe Pop Şarkıları:** Tüh Tüh, Olay, Geçmiş Olsun, Salla Gitsin, Tü Tü Maşallah, Şampiyon, Her Gece, Tasma, Alev Alev, Derviş
- ✓ **2018 Yılı Türkçe Pop Şarkıları:** Hoppa, Dipsiz Kuyum, Su Yolunu Bulur, Kim Korkar, Çay Var İçersen, Canıma Da Değsin, Çalkala, Tak Tak, Sarmaşık, Çello
- ✓ **2019 Yılı Türkçe Pop Şarkıları:** Devlerin Aşk, Gel Güzelim, İki Hece, Deli Et Beni, Başgan, Git İşine,

Karanfilim, Sarıla Sarıla, Mod, Çevrimiçi

- ✓ **2020 Yılı Türkçe Pop Şarkıları:** Âlâ, Sen Bunları Duyma, Nirvana, Carpe Diem, Dansa Kaldır, Sanal Alem, İlle De Sen, Aşk Tutulması, Oyunbaz, Katil Uşak, Yara

Verilerin Analizi

Söz konusu araştırmada çalışılacak söz varlığı öğeleri; atasözü, deyim, yansıma sözcük, mecaz, terim, bağlaç, ikileme, özel ad, özlü söz, ünlem, argo ve kalıp söz olarak belirlenmiştir. Söz varlıklarının belirlenmesi, özel adların sınıflandırılması anlamında ölçütlerin niteliği “Genel Sözlükler İçin Sözlük Birim Seçimi Ölçütleri” rehberliğinde belirlenmiştir (Bozkurt, 2016). Araştırmada temel olarak taramalarda 12 adet kategori oluşturulmuştur; atasözleri, deyimler; yansıma sözcükler, mecazlar, terimler, ikilemeler, ünlemler, özlü sözler, kalıp sözler, özel adlar, argo sözcükler ve bağlaçlar kullanılarak gösterilmiştir. Analiz aşamasında her bir kategoriye bir kod tanımlanarak belirlenen kodlarla veriler okunmuş, word programında oluşturulan 27 dosya üzerinde işaretlenmiş ve sonuçlar excel programında tablolara işlenmiştir.

Oluşturulan veri havuzundaki şarkı sözleri söz varlığı açısından yıllara göre tek tek incelenerek veriler elde edilmiş; bulgular frekanslar hâlinde düzenlenerek tablolaştırılmış, betimsel analiz yapılarak yorumlanmıştır. Araştırma sürecinde verilerin taranması, etiketlenmesi ve tablolaştırılmasında araştırmacının yanı sıra alan uzmanı olan proje danışmanından destek alınmıştır.

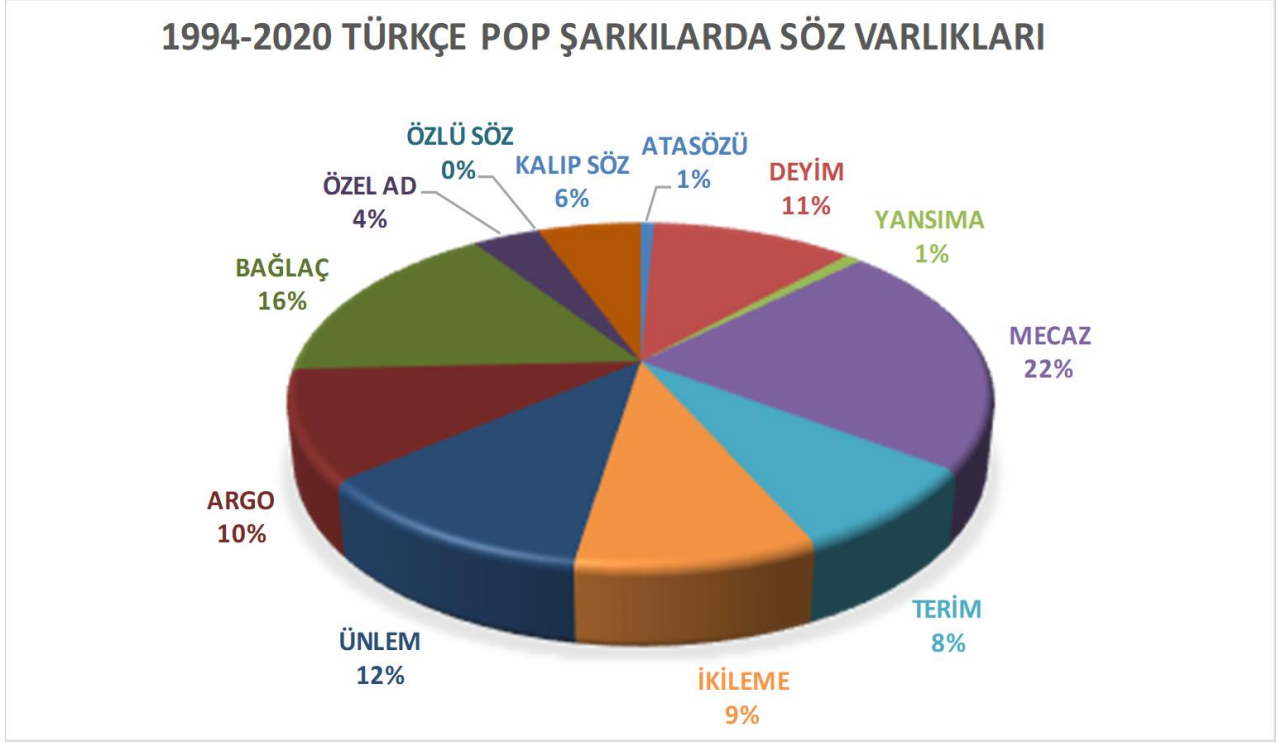
BULGULAR

Belirlenen şarkıların sözleri analiz edilerek yıllara göre söz varlıklarının kullanım sıklıkları kategorik olarak Tablo 1’de listelenmiştir.

Tablo 1. Yıllara Göre Sözcük Türündeki Dağılım.

Yıl	Atasözü	Deyim	Yansıma	Mecaz	Terim	İkileme	Ünlem	Argo	Bağlaç	Kalıp Söz	Özel Ad
1994	1	20	3	55	4	11	14	14	24	18	1
1995	0	19	0	27	0	8	15	3	18	4	9
1996	2	33	0	53	0	16	20	20	5	15	4
1997	0	16	0	33	17	11	11	12	8	7	1
1998	1	4	0	48	22	9	12	8	16	7	1
1999	0	4	0	42	24	13	14	9	28	11	12
2000	0	22	0	41	16	4	23	5	30	23	16
2001	0	12	0	24	23	18	16	9	14	11	5
2002	1	8	0	59	19	5	26	3	29	8	2
2003	1	25	1	28	7	12	16	9	27	0	2
2004	0	5	0	60	17	9	10	7	26	7	2
2005	0	23	5	32	3	15	36	8	11	22	4
2006	0	5	8	34	17	14	10	28	46	6	3
2007	1	6	0	14	0	26	7	9	22	6	11
2008	5	27	5	18	10	23	18	64	17	4	7
2009	0	27	0	17	11	7	19	14	17	8	2
2010	0	13	0	17	2	27	5	9	33	3	1
2011	0	11	2	28	11	9	7	6	17	0	1
2012	2	13	0	21	28	5	9	6	30	5	13
2013	0	3	0	22	7	31	11	11	13	2	7
2014	0	7	0	17	9	15	8	7	22	3	5
2015	2	26	4	15	2	11	19	13	24	2	2
2016	3	24	2	29	5	14	30	3	15	22	12
2017	0	15	0	21	11	17	16	16	14	8	10
2018	8	29	4	7	7	12	22	34	34	7	4
2019	1	9	0	35	13	5	17	8	27	2	0
2020	0	13	1	32	20	4	17	52	42	4	2
Top.	28	419	35	829	305	351	428	387	609	215	139

Elde edilen bulgular yüzdeye dönüştürülerek Grafik 1’de sunulmuştur.

Grafik 1. 1994-2020 Türkçe Pop Şarkılardaki Sözlerin Kategorik Dağılımı

İnceleme sonuçlarına göre; incelemeye dahil edilen Türkçe Pop şarkılarında %22 (829) mecaz, %16 (609) bağlaç, %12 (428) ünlem, %11 (419) deyim, %10 (387) argo, %9 (351) ikilemeler, %8 (305) terim, %6 (215) kalıp söz, %4 (139) özel ad, %1 (35) yansıma sözcükler ve %1 (28) atasözlerinden oluşmaktadır. İncelenen şarkı sözlerinde özlü söz kullanımına rastlanmamıştır. En çok kullanım, mecaz söz kategorisinde (829) ve ardından bağlaçlar (609) ve ünlemler kategorileri (428) takip etmektedir. En az kullanılan söz varlıkları ise (%1) oranıyla atasöz ve yansımalarıdır.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Müzik, yaşamda önemli bir yere sahiptir. Her yaşta birey, günlük yaşamda müzikle temas etmekte, icra eden ya da dinleyen vasfıyla, bir şekilde müziğin içinde bulunmaktadır. Bu nedenle güncel şarkılarda var olan sözcük hazinesi bireylerin üzerinde bazen dilin doğru ve etkili kullanılmasında aracılık etmekte bazen de yanlış kullanılan kalıpların dile yerleşmesi yönünde etkili olmaktadır. Şarkıların dildeki söz varlıklarının gelişimine önemli bir katkısı olduğu belirtilmektedir. Tam tersi biçimde güncel yaşamda kullanılan dil de şarkılara yansır. Dil yaşayan bir varlıktır. Bu nedenle bir dilin zenginliğinin bir göstergesi olan söz varlıklarının belirlenmesinde şarkılar önemli bir çalışma alanıdır. Bu bakış açısıyla, Türkçe pop şarkılarının incelenmesi ve değerlendirilmesi güncel dilin kullanıma yönelik veriler taşıması nedeniyle önemlidir.

Bu çalışmada, 1994-2020 yılları arasında yayınlanan bazı Türkçe Pop şarkıların sözlerini incelemeyi ve dilin kullanımına yönelik anlamlı sonuçlar elde etmeyi amaçlanmıştır. İnceleme için belirtilen aralıkta rastgele örnekleme ile her yıl için 10 parça ve toplamda 270 parça seçilerek doküman incelemesi ile analiz edilmiştir. Belirlenen şarkı sözleri içinde yer alan sözcükler tek tek incelenerek atasöz, deyim, yansıma, mecaz, bağlaç özel isim gibi farklı sınıflar altında kategorize edilerek yıllara göre kullanım frekansları listelenmiştir. Her bir kategorinin toplam kullanım sayısı hesaplanarak yüzdelik oranı belirlenmiştir. Buna göre, Türkçe pop şarkılarda en çok mecaz sözlerin ve ardından bağlaçların kullanıldığı, en az ise atasöz ile yansımaların kullanıldığı belirlenmiştir. İncelemeye dahil edilen şarkılarda özlü söz kullanımına ise hiç rastlanmamıştır. Şarkılarda her kategoriden kelimelerin olması, dilin genel zenginliğinin şarkılara da yansıdığını göstermektedir. Yaman (2016), bir dilin zenginliğinin bir göstergesi olarak söz varlığını belirlerken dikkate alınan ölçütleri Türkçe için değerlendirerek açıklamıştır. Türkçenin 120 binden fazla sözcük sayısı ile, %33 oranındaki soyut kelime içeriği ile, kendi sistematiği içinde türetilmiş kelimelerin varlığı ile, eklerle yeni kelimelerin türetilmesine olanak vermesiyle, yeni kelimelere açıklığı ile ve anlatım yollarının kıvraklığı ve gücü ile zengin bir dil olduğunu vurgulamaktadır.

Bir düşünceyi en kısa ve en özlü biçimde aktarmayı sağlayan cümle ya da cümle öbekleri olan özdeyişler, günlük yaşam deneyimlerinden süzülün bilgece deyişlerdir. Güncel pop şarkılarıyla defalarca temas edilen şarkı sözleri içinde özdeyişlerin varlığı eğitim ve öğretim süreçlerinde doğrudan kullanılabilir ya da dolaylı olarak katkı sağlayabilecek önemli bir kaynağa dönüştürülebilir. Özellikle gençlerin rol model olarak oldukça

etkilendiği pop müziği sanatçılarının kullandığı sözlere dikkat etmesi ve özdeyişlerle zenginleştirmesi katkısı arttırır.

Şarkılarda kullanılan kelime seçimleri toplumun dil anlayışını yansıtır ve tercih ettiği dilin niteliği hakkında bir fikir verir. Nitelikli toplumlar, nitelikli yazınları ve dil özellikleriyle var olurlar. Dilin kullanımı ile kültürel yozlaşma arasında göz ardı edilemeyecek sıvı bir bağ bulunmaktadır. Özkırmılı (2001), yazı dilinin, milletlerin maddi-manevi miraslarının gelecek kuşaklara aktarımını sağlamadaki rolüne vurgu yapmaktadır. Şarkılar da benzer biçimde manevi değeri sonraki yıllara aktaran toplumların kültürel gelişimini şekillendirme gücüne sahip kültürel ve edebi eserlerdir.

Argo söz varlıkları, incelenen pop şarkı sözleri içinde toplam 387 kere geçmektedir. Bu frekans değeri ile argo kelimeler, inceleme kapsamında ele alınan söz varlıkları arasında en çok kullanılan dördüncü kategori olmaktadır. Türkçe pop şarkılarda argo kelimelerin çok kullanılırken özlü sözlerin hiç olmaması, atasözlerinin ise çok az kullanılması ise dilin zenginliklerinin yeterince kullanılmadığını göstergesi sayılabilir. Kök (2019), söz varlıklarında argoyu, Batı pop müzikleri için araştırmış ve oldukça yoğun bir kullanım olduğu sonucunu göstermiştir. Argo kelimelerin türütelime biçimlerine dikkat çekerek dili nasıl bozduğu ya da zenginleştirdiği, halk arasındaki kullanımını nasıl yaygınlaştırdığı tartışılmıştır. Mert (2009), yaptığı çalışmada, anadili eğitim ve öğretim sürecinde sözvarlıklarının önemini vurgulamıştır. Özellikle deyim kazandırmaya yönelik etkinliklerin önemine dikkat çekmiştir. Bu bağlamda güncel pop şarkılarında kullanılan söz varlıklarının da eğitime yönelik çok önemli bir fonksiyonu olduğu söylenebilir.

Müzik farklı türleri ile geniş kitlelere ulaşabilen bir sanattır (Kök, 2019). Bu nedenle, türden bağımsız şarkıların ulaştığı ve etkilediği kitlenin söz varlığı ile şarkıların söz varlığı arasında bir uyumun varlığına yönelik araştırmalar arttırılmalı ve önemi göz önünde tutulmalıdır. Akademik çalışmalarda sözlü ya da yazılı farklı kaynaklar üzerinden güncel dilin söz varlığına yönelik çalışmaların artması, dil zenginliğini ortaya koymada oldukça kıymetlidir (Baş, 2006). Ayrıca bu çalışma, farklı müzik türleri üzerinde yinelenerek kapsamı genişletilebilir, söz varlıklarında edat, eylem, zarf, zamir, sıfat gibi farklı sözcük türleri de eklenerek tekrarlanabilir.

Bu araştırmayla; toplumun dil hafızasını yapılandıran ve kültür aktarımında önemli rolü üstlenen güncel ve yaygın olarak çalınan Türkçe Pop şarkı sözlerindeki söz varlıkları incelenerek önemli bulgulara ulaşmak hedeflenmiştir. Bu çalışmayla toplumun en sık kullandığı ortak dil metinlerden biri olan şarkı sözlerindeki söz varlığının incelenmesinin birçok alanda önem taşıyacağı öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

1. Aksan, D. (1996). Türkçenin Sözvarlığı, Engin Yayınları, Ankara.
2. Aksan, D. (2002). Ana Dilimizin Söz Denizinde, Bilgi Yayınevi, Ankara.
3. Aksan, D. (2003). Türkçenin Söz Varlığı, Engin Yayıncılık, Ankara.
4. Aksan, D. (1998). Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim, III. TDK Yayını, Ankara.
5. Baş, B. (2006). “1985-2005 Yılları Arasında Çocuk Edebiyatı Sahasında Yazılmış Tahkiyeli Metinlerin Söz Varlığı Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
6. Baş, B. (2010). “Söz Varlığının Oluşumu ve Gelişiminde Çocuk Edebiyatının Rolü”, Türklük Bilimi Araştırmaları, 27, 137-159.
7. Baş, B. (2012). “Söz Varlığı Üzerine Yurt Dışında ve Türkiye’de Yapılan Temel Araştırmalar”, Milli Eğitim Dergisi, (41)193, 81-105.
8. Baş, B.(2011). “Söz Varlığı İle İlgili Çalışmalarda Kullanılacak Ölçütler”, TÜBAR-XXIX, 2011-Bahar.
9. Bozkurt, F. (2016). “Genel Sözlükler için Sözlük Birim Seçimi Ölçütleri”, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Eskişehir.
10. Creswell, J.W. (2017). “Araştırma Deseni Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları”, (Çev.) Eğiten Kitap, Ankara.
11. Elbir, B. (2006). Edebiyat Bilgi ve Kuramları, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
12. Ergin, (2004). Türk Dil Bilgisi, Bayrak Yayınları, İstanbul.
13. Güven, A. (2012). “Toplumsal Dilbilimin Kapsam Alanı”, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13, 55-62.

- 14.İmer, K. (1990). Dil ve Toplum. Gündoğan Yayınları, Ankara.
- 15.Kök, J. (2019). “Popüler Batı Müziği Şarkı Sözlerinde Argo Kullanımı Ve Dil Bilimsel Analizi”, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Denizli.
- 16.MEB (2006). İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu, Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.
- 17.Mert, E. (2009). “Anadili Eğitimi ve Öğretimi Sürecinde Söz Varlığı Belirleme Çalışmalarının Önemi ve Deyim Kazandırmaya Yönelik Etkinlik Örnekleri”, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2 (2), 83-94.
- 18.Özkırımlı, A. (2001). Türk Dili: Dil ve Anlatım: Yaşayan Türkçe Üzerine Bir Deneme, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- 19.TDK (2011). Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- 20.Ukşal (2019). “Uygur halk şarkılarında tematik söz varlığı”, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- 21.Yaman, E. (2016). “Türkçe Söz Varlığı”, Milli Eğitim, 210, 85-91.